

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1692>

Volume 6 Issue 6, p. 1323-1340, June 2013

KARŞILAŞTIRMALI SİYASET BİLİMİNİN KONUSU VE SEÇME ESERLER BİBLİYOGRAFYASI*

*SUBJECT MATTER AND BIBLIOGRAPHY OF SELECTED WORKS OF
COMPARATIVE POLITICS*

Yrd. Doç. Dr. Nihat YILMAZ

Gümüşhane Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Abstract

Comparative Politics is a significant sub-discipline dating back to Ancient Greece. Whereas, its background is quite old, however, majority of the works in this field were published within the period following the Second World War. Comparative Politics, which has continuously developed during the period between the Second World War and now, is still overrated since it provides crucial information regarding the political systems of different countries. It is required to probe many fields such as the political structure, political culture, institutions, historical milestones etc. while examining the political systems of the countries. Resultant of each of these fields constitute the political system. Thus, failure or success in these fields similarly influence the status of success of the political systems. Besides, experiences gained by different political systems while solving certain problems become a significant alternative for other political systems. By this means, results of distresses which will be sustained by countries are predicted in advance and necessary measures are taken thereof. The foregoing issues, which are quite important in terms of providing successful management of countries, are within the scope of the basic research

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

topics of the Comparative Politics. The primary goal of this article is to review the subject matter of this up-to-date discipline and works published thereof.

Key Words: Comparative Politics, Subject Matter, Fields of Research, Significant Literatures

Öz

Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi, geçmişi Antik Yunan'a dayanan Siyaset Bilimi'nin önemli bir alt disiplini. Bu alanın geçmişi oldukça eski olmakla birlikte yapılan eserlerin önemli bir çoğunluğu ikinci dünya savaşı sonrası dönemde aittir. İkinci Dünya Savaşından günümüze kadarki süreçte sürekli gelişen Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi farklı ülkelerin siyasi sistemleri ile ilgili önemli bilgiler sağlıyor olmasından ötürü bugün hâlâ önemsenmektedir. Ülkelerin siyasi sistemleri incelenirken siyasal yapı, siyasal kültür, kurumlar, tarihsel dönüm noktaları vb. gibi birçok alanın araştırılmasını gerektirmektedir. Bu alanların her birinin bileşkesi siyasal sistemi meydana getirmektedir. Dolayısıyla alanlardaki başarı ve ya başarısızlık aynı şekilde siyasal sistemlerin başarı durumunu etkilemektedir. Bu noktada önemli olan diğer bir husus ise başarılı siyasal sistemlerin unsurlarının başarısız olanları için örnek teşkil edecek olmasıdır. Bunun yanında farklı siyasal sistemlerin bazı problemleri çözerken yaşadığı tecrübeler diğer siyasal sistemler için önemli bir alternatif olmaktadır. Bu sayede beklide ülkelerin uzun yıllar yaşayacak oldukları sıkıntıların sonuçları önceden kestirilerek gerekli önlemler alınmış olmaktadır. Ülkelerin yönetim sistemlerinin başarılı bir şekilde faaliyet göstermesinde oldukça önemli olan tüm bu konular Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin temel araştırma konuları kapsamında yer almaktadır. Güncelliğini koruyan böyle bir bilim dalının konusu ve bu alanda yapılan eserleri incelemek makalenin temel amacıdır.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi, Konusu, Araştırma Alanları, Önemli Literatürler

GİRİŞ

Siyaset Biliminin alt disiplini olarak Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi günümüzde hâlâ önemini korumaktadır. Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin çalışma alanları günümüz siyasetini ilgilendiren ulusal ve küresel konuların açıklanmasına ve farklı siyasal sistemlerin özelliklerinin izahına yardımcı olmaktadır. Ülkelerin birbirleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmaları noktasında Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi önemli bir eksikliği gidermektedir. Bu bilim alanı İkinci Dünya Savaşı sonrası çift kutuplu sistemde ülkelere istihbarat bilgileri sağlamıştır. Farklı ülkelerin birbirlerini daha iyi tanımalarına vesile olmuş bu sayede de ülkeler birbirlerinin güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi analiz edebilmişlerdir. Ancak bu analizler ile bazı emperyalist diğer ülkelerin zayıf yönlerini tespit ederek onları kolaylıkla sömürebilmişlerdir. Bundan dolayı Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi emperyal amaçlarla hareket eden ülkelerin elinde

olumsuz bir araca dönüşebilmektedir. Kısacası, ülkelerin iyi ilişkiler kurabilmesinde ve daha iyi tanıma yolu ile önyargıların ortadan kaldırılmasında oldukça önemli olan bu bilim alanı kötü emeller için kullanıldığında olumsuz etkilere sahip olabilmektedir. Özellikle ABD bu alanı kendi menfaatleri koruması açısından İkinci Dünya savaşı sonrası etkin olarak kullanmıştır. Öncelikle kendisine birince derece tehlike teşkil edebilecek ülkeleri siyasal sistemleri araştırılmış daha sonra çember Üçüncü Dünya Ülkelerini de kapsayacak şekilde genişletmiştir.

Türkiye'nin bu alandaki çalışmalarına bakıldığında, birden fazla ülkenin bir arada incelenerek yapılan Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi çalışmalarının oldukça yetersiz olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye'de bu alanda yapılan en etkili çalışmalar Yaşar Gürbüz'ün (1980) "Siyasal Sistemler" adlı eseri ile Gencay Şaylan'ın (1981) "Çağdaş Siyasal Sistemler" adlı eserleridir. Ayrıca 1980'li yıllarda ve öncesinde az da olsa yapılan bir takım çeviri eserler bulunmaktadır. Günümüz literatürü değerlendirildiğinde Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi alanındaki eserler genellikle "Çağdaş Devlet Düzenleri" ve "Çağdaş Devlet Sistemleri" olarak adlandırılmaktadır. Bu anlamda çeviri eser olarak Michael G. Roskin'in (2011) "Çağdaş Devlet Sistemleri" adlı çeviri eseri bu alanda önemli bir yere sahiptir. Cem Eroğul'un (2010) "Çağdaş Devlet Düzenleri" ile Burhan Aykaç ve Şenol Durgun'un (2012) editörlü kitabı olan "Çağdaş Siyasal Sistemler" adlı eseri de günümüz ülkelerinin siyasal sistemleri üzerine yazılan önemli güncel kaynaklardır. Bunların dışında yeterli sayıda olmamakla birlikte tek bir ülkenin siyasal sisteminin analiz edildiği bilimsel çalışmalar ve çeviriler de bulunmaktadır.

Ülkelerin siyasal sistemleri sürekli bir değişim halinde olmasında ötürü Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi de sürekli güncelliğini korumaktadır. Bundan dolayı makalenin amacı, önemi ve güncelliği süreklilik arz eden böyle bir alanın konusu, araştırma alanları ve önemli literatürleri hakkında bilgi vermektir. Makalede öncelikle Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin konusu ele alınmaktadır. Daha sonra Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin araştırma alanları ve bu alanlardaki önemli eserler yine makalenin temel olarak irdelediği konulardır. Makalenin Türkiye'de yeterince çalışılmamış Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi alanındaki temel bazı seçme eserler hakkında derli toplu bilgi veriyor olmasından ötürü diğer araştırmacılara yol gösterici niteliktedir. Makalenin bu alanda yapılmış tüm çalışmalarını kapsama gibi bir iddiası da bulunmamaktadır. Makalenin temel tezi, gelişmiş ülkelerde Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi alanında birçok çalışma yapılırken, Türkiye'de bu alanda özgün çalışmaların yetersiz olduğunun vurgulanmasıdır.

1. KARŞILAŞTIRMALI SİYASET BİLİMİNİN KONUSU

Karşılaştırma yaşamın bir parçası olarak insanların bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde her hangi bir tercih bulunurlarken daha iyi karar verebilmelerini yardımcı olan

ve günlük hayatta herkesin neredeyse her gün kullandığı bir ölçme ve değerlendirme yöntemidir. Bir başka deyişle karşılaştırma, yaşanan çevrede kişinin konumunu tanımlayabilmesi, anlamlandırabilmesi ve değerlendirebilmesi için yaşamının başından itibaren yaptığı bir davranıştır (Kalaycıoğlu, 2011: xi-3; McCormik, 2010: 1). Örneğin kişiler araba satın alırken veya üniversite tercih ederken kendisine neyin iyi olduğunu anlayabilmek için genellikle karşılaştırma yöntemine başvururlar. Bundan dolayı insanlar herhangi bir konuda seçim yaparlarken o konuda kendisine örnek teşkil edebilecek referans gruplarına ihtiyaç duymaktadırlar. Dolayısıyla kişiler bu referans gruplarının benzer meseleye karşı ürettiği çözüm yollarından etkilenebilirler. Kendileri için örnek teşkil eden referans gruplarının tercihleri onlar için önemli bir alternatiftir. Kişinin referans grubunun satın aldığı araç ya da tercih ettiği Üniversite onların bu konulardaki tercihlerini de önemli ölçüde etkileyebilir.

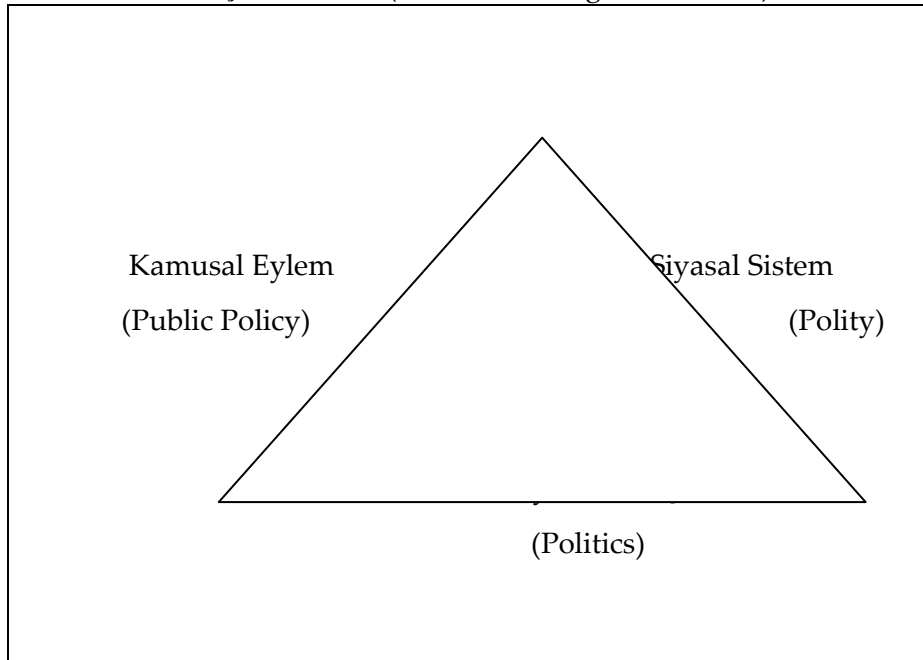
Los Angeles California Üniversitesi eski ünlü hocası James Coleman'ın öğrencilerine söylediği şu söz bilimde karşılaştırmanın önemini yeteri kadar vurgulamaktadır "Eğer mukayese yapmıyorsanız, bilimsel olamazsınız". Coleman siyaset konusunda daha net düşüncelere sahip olunabilmesi için sık sık, "Neye kıyasla?" sorusu sorularak karşılaştırmalı bir pozisyon alınmasını gerekli görmektedir. Ülkeler bağlamında düşünüldüğünde de hiçbir ülke emsalsiz değildir ve birbirleriyle karşılaştırılabilirler (Roskin, 2011: 15). Örneğin Türkiye'de vatanseverlik oranının çok yüksek olması ancak başka ülkelerdeki vatanseverlik oranının yüksekliği öğrenildiğinde anlamlı olabilir. Bu bağlamda ancak ülkeler birbirleriyle kıyaslanarak bazı genellemelere daha rahat ulaşılabilir. Bu noktada ise karşılaştırmanın nasıl yapılması gerektiği konusu önem arz etmektedir.

Heywood'a (2011: 49) göre karşılaştırma metodu "olgular arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları vurgulayarak neyin önemli ve anlamlı olduğunu, neyin olmadığını ayırt etmeye" yardımcı olmaktadır. Alexis de Tocqueville ise karşılaştırmanın önemini "karşılaştırma yapmadan zihin nasıl yol alacağını bilemez" sözüyle vurgulamaktadır. Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere karşılaştırmanın daha metodik ve sistematik hale getirilebilmesi için siyasal sistemlerin benzerliklerine, farklılıklarına veya önemi gibi çeşitli kriterlere göre sınıflandırılmaları gerekmektedir (Heywood, 2011: 49). Sınıflandırma sayesinde yapılan çalışmalar daha hızlı ve doğru bir şekilde ilerleme sağlayabilirler. Bu nedenle ülkelerin kendi siyasal sistemlerinin ortak ve farklı yanları gibi bazı özelliklerine göre sınıflandırılarak daha sistematik araştırmaların ortaya çıkması sağlanabilir.

Sınıflandırma yeni bir bilim alanının keşfedilebilmesi için öncelikle yapılması gerekli en önemli şeydir. Sınıflandırma yapmanın en önemli yararı araştırmanın sistematik bir şekilde ilerlemesini sağlamasıdır. Siyaset biliminin özellikle karşılaştırmalı siyaset biliminin konusu siyasal sistemler ve bu sistemlerin gövdesini oluşturan devletlerdir. Dolayısıyla siyaset biliminin bilimsel düşünce sahnesine çıkmasında karşılaştırmalı siyaset biliminin önemi oldukça fazladır. Çünkü siyaset bilimi, ilk kez, siyasal sistemleri ve devlet biçimlerini sınıflandırma çabasının bir sonucu olarak bilim sahnesine çıkmıştır (Eroğul, 1981: 81). Bu yönüyle de

Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi Siyaset Biliminin kökeninde yer alan ve gelişimine de çok yönlü bir katkı sağlayan önemli bir alandır.

Günümüzde ise Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi incelenirken “siyaset” sözcüğünün çok yönlülüğü dikkate alınmaktadır. Bundan dolayı Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi ile ilgili açıklamalara geçmeden önce Siyaset Bilimi alanında kavramsal çerçeve olarak çok yönlü olan “siyaset” kavramına değinmek gerekmektedir. Bu bağlamda Prittwitz (2007: 25-26) İngilizcedeki “siyaset” kavramının çok yönlülüğünü göstermek için politik analiz üçgeninden faydalanmıştır. Bu kavram Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin konusunu belirlenmesinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Siyaset kavramının günlük dildeki kullanımı ilgili araştırma konularının anlaşılması noktasında belirsizlikler içermektedir (Lauth und Wagner, 2010: 19).

Tablo 1: Politik Analiz Üçgeni (Prittwitz, 2007: 26).

Tablo-1’de görüldüğü üzere siyaset kurumsal sistem boyutu (polity), süreç boyutu (politics) ve yönetim boyutu (policy/governance) gibi farklı boyutlarda incelenmektedir. Kurumsal sistem boyutu öncelikle siyasal sistemin kurumsal şekliyle ilgilenir. Yani kurumsal sistemde geçerli olan normlar, semboller ve kurallar yapısı kurumsal sistem boyutunun inceleme alanına girmektedir. Siyasetin “Polity” görünümünde Anayasa, Normlar ve Kanunlar, siyasi ve idari kurumlar, devlet, insan hakları, siyasi kararların sonuçları ve siyasi kültür gibi etkenler bulunmaktadır. Siyasetin “Politics” yani süreç boyutunda sosyo-politik süreç nasıl gelişir ve bu gelişim nasıl açıklanabilir gibi sorulara cevap aranmaktadır. Burada sürece katılan aktörlerin birbirleri ile etkileşim biçimleri önemlidir. Diğer bir boyut olan “Policy” olarak da

adlandırılan yönetim boyutu ise siyasetin ne derece ve ne şekilde kendisine yöneltilen kolektif hedef taleplerini yerine getirebildiğine ilişkin sorulara cevap aramaktadır. Burada her şeyden önce toplumsal sorunların üstesinden gelebilme durumu söz konusudur. Yani sosyal sorunlara çözüm üretme noktasında siyaset ne kadar başarılıdır? Sorusunun cevabı policy kavramı açısından önemlidir. Siyasetin görevleri, amaçları, problemleri, ihtilafları, değerleri ve programları gibi soyut siyaset alanları policy kapsamında değerlendirilmektedir (Andersen/Woyke 2003; Böhret/ Kronenwett 1998: 7; Prittwitz, 2007: 26).

Politik Analiz Üçgeni olarak adlandırılan siyasetin boyutları incelendikten sonra Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin konusu irdelenebilir. Policy, politics ve polity'nin kapsadığı araştırma alanlarının birçoğu ülkelerin siyasal sistemlerinin karşılaştırılmalı incelemelerinde de kullanılmaktadır. Kısacası konu itibarıyla politik analiz üçgeninin kapsadığı inceleme alanları farklı ülke siyasal sistemlerine uyarlanarak Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi'nin konusunu teşkil eden temel araştırma alanları ortaya çıkmıştır. Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi dünya siyasal sistemlerinin sistematik araştırmasını ve karşılaştırılmasını içermektedir. Bu disiplin ayrıca ülkelerin siyasal sistemlerinin farklılıkları gibi benzerliklerini de açıklamaya çalışmaktadır. Karşılaştırmalı siyaset bilimi geniş bir konu çeşitliliğine sahiptir. Alanda tek bir odak noktası yoktur. Farklı araştırmacılar farklı konulara yoğunlaşabilmektedirler (Bare, 1999). Böyle geniş bir konu çeşitliliğinde daha sistematik ve net sonuçlar elde edebilmek için yeni araştırmalara yön verebilecek model ya da modellere ihtiyaç duyulmaktadır. Karşılaştırmacıların yaptığı çalışmalar sonucu ortaya çıkan teoriler de bu eksikliğin giderilmesine olumlu katkılar sunmaktadır. Eğer araştırmalara yön verecek modeller söz konusu olmasaydı farklı toplumlarda değişik görünüm kazanan siyaset olgusunu bir bütün içinde ele alınmasının sağlanması amaçlayan Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin gelişim göstermesi güçleşebilirdi (Turan, 1986: 13). Bundan dolayı modellerin bu bilim alanının gelişmesindeki önemi yadsınamaz. Teorisyenlerin mevcut modelleri geliştirilerek daha farklı modeller oluşturulabilir ve bu sayede daha sistematik çalışmalar ortaya çıkarılabilir.

Karşılaştırmalı siyasetin odaklandığı temel konu farklı ülkelerin iç siyasetidir. Ulus devletlerin özellikleri, rejimleri, siyasal sürecindeki gelişmeleri, yapı ve kurumları ile birey-siyaset ilişkisi gibi konular karşılaştırmalı siyasetin inceleme alanına girmektedir. Kısacası devletin egemenlik alanında yer alan tüm idari ve siyasal sistem, yapı ve kurumlar karşılaştırmalı siyasetin araştırma kapsamında yer alır (Kalaycıoğlu, 2011: 3). Bu bağlamda karşılaştırmalı siyaset ülke incelemelerinde genellikle ülkelerin iç siyasetini, siyasal kurumlarını ve çatışmalarını araştırmaktadır (Kesselman, Krieger, Joseph, 2009: 5). Ülkelerin dış ilişkilerine ilişkin araştırmalar daha çok Siyaset Biliminin diğer bir alt dalı olan uluslar arası ilişkilerin araştırma konuları kapsamında yer almaktadır. Farklı ülkelerin iç siyaset dinamikleri ise Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin araştırdığı temel konulardandır.

Karşılaştırmalı Siyaset Biliminde ülkelerin iç dinamikleri mukayese edilirken "karşılaştırma"nın işlevi sadece ülkelerin siyasal sistemler hakkında genel bir

görünüm vermek değildir. Farklı toplumların yönetim biçimlerinin, hükümet sistemlerinin, rejim karakterlerinin güçlü ve zayıf yönlerinin daha iyi araştırılmasına da olanak sağlar. Karşılaştırma ile ülkeler kendilerini başka ülkeler ile kıyaslama olanağına kavuşarak dünyadaki konumlarını daha iyi kavrarlar. Karşılaştırma ayrıca ülkelerin farklı türdeki problemlere karşı verdikleri tepkilerin anlaşılmasına ve bilinmeyen fakat mevcut olan sorunların tespit edilmesine yardımcı olmaktadır. Diğer siyasal sistemlerin incelenmesi farklı yönetimlerin benzer problemlere nasıl yaklaştıkları hakkında da bilgi verir. O ülkedeki sorunların ve bunların çözümlerinin nasıl gerçekleştirildiği hakkında bilgi verir. Böylece ülkelere kendi problemlerini çözmede alternatif fikirler sunarak diğer ülkelerin yapmış olduğu hatalardan kaçınmaya yardımcı olur (McCormick, 2010: 2-3).

ABD başkanlık sistemi ile Türkiye'deki parlamenter sistem arasındaki farklar nelerdir? Çoğunluk seçim sistemi ile nispi temsil seçim sisteminin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Demokratik bir ülkenin sosyo-ekonomik gelişimi diktatörlüklerden daha hızlı mı ilerler? Demokratik siyasal bir sistemin uzun süreli istikrara sahip olabilmesi için hangi şartları yerine getirmek zorundadır? Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin bunlara benzer sorulara cevap aramaktadır (Lauth und Wagner, 2012: 98-99). Kısacası ülkelerin ekonomik, siyasi ve kültürel özelliklerinin betimlenmesi karşılaştırma ile mümkün olabilir (Kalaycıoğlu, 2011: xii).

Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin sınırları kesin bir şekilde çizilmiş araştırma alanları bulunmamaktadır. Yani karşılaştırmalı siyaset bilimini siyaset biliminin diğer alt disiplinlerinden kesin bir şekilde ayrıma tabi tutmak oldukça zordur ancak imkansız değildir. Anlamlı bir karşılaştırma yapabilmek için öncelikle karşılaştırması yapılacak olan karşılaştırma olgusu hakkında münferit olarak güvenilir, sağlam bilgilere sahip olmak gerekmektedir. Örneğin TBMM ile ABD kongresi karşılaştırıldığında öncelikle bu kurumların nasıl çalıştığının ve mevcut siyasal sistem içindeki yerlerinin ne olduğunun bilinmesi zorunludur. Yalnızca tek bir siyasal sistemle meşgul olma ya da bu siyasal sistemin bileşenlerini inceleme her ne kadar üniversitelerin öğrenim ve sınav düzeninde yer alsada karşılaştırmalı siyaset biliminin araştırma alanı içerisinde sayılamaz. Karşılaştırmalı siyaset bilimi öncelikle en az iki olaya ve açık sorular, hipotezler ve değişkenler çerçevesinde kanıtlanabilir araştırma desenine ihtiyaç duymaktadır (Lauth ve Wagner, 2012: 99-100).

Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin konusunun belirlenmesindeki önemli kavramlar olan ve daha öncede değinilen "polity", "politics" ve "policy" siyasetin çeşitli boyutlarını ifade etmektedir. Bu kavramların ancak tamamı siyasetin tam resmini ortaya koymaktadır. "polity" boyutu siyasetin kurumsal düzenini vurgulamaktadır. "politics" boyutu siyaseti süreç olarak ortaya koymaktadır. "policy" ise siyasetin içeriksel yönünü göstermektedir (Türk, 2011: 7). Bütün boyutların birbirleriyle iletişiminin fonksiyonel olduğu bir siyasal sistemin etkinliği daha güçlü

olabilir. Zaten bir ülkenin siyasetin bu her bir görünümünde yer alan başlıklardaki başarı seviyesi ile o ülkenin siyasal sisteminin başarı oranı arasında doğrusal bir ilişki söz konusudur. Çünkü genel olarak bu ilkeler ülkelerin iç dinamikleri ile ilgilidirler. Güçlü iç dinamikleri olan ülkelerinde güçlü siyasal sistemlere sahip olabilirler.

2. KARŞILAŞTIRMALI SİYASET BİLİMİNİN ÖNEMLİ ARAŞTIRMA ALANLARI

Bu bölümde Karşılaştırmalı Siyaset Biliminde önemli bazı alanları hakkında bilgi verilecektir. Lauth ve Wagner'e (2010: 33-35) göre Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin başlıca sekiz önemli araştırma alanı bulunmaktadır. Bunlar: Yönetim ve Hükümet Sistemleri, Siyasi Partiler ve Parti Sistemleri, Dernekler ve Çıkar Grupları, Seçimler ve Seçim Sistemleri, Siyasi Kültür ve Değer Değişimi, Sistem Değişimi ve Dönüşümü, Demokrasi Ölçümü ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmalarıdır (Lauth und Wagner, 2010: 33).

Yönetim ve Hükümet Sistemleri

Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin önemli araştırma alanlarından biri yönetim ve hükümet sistemleridir. Doğu Avrupa'daki sosyalist sistemin çöküşü ile birlikte komünist ve kapitalist karşılaştırması yerini başkanlık ile parlamenter sistemin karşılaştırmasına bırakmaktadır (Bellers, Kipke, 2006: 159). Yönetim ve hükümet sistemleri, siyasi yönetimin farklı türlerinin özelliklerini ve fonksiyonel ilişkilerini kapsamaktadır. Farklı demokratik hükümet sistemlerinin olumlu ve olumsuz yönleri (Parlamentarizm yerine Başkanlık Sistemi; Konsensüs Modeli yerine Çoğunluk Modeli; Temsili Model yerine Doğrudan Demokrasi Modeli; Rekabet Modeli yerine Uyum Modeli) Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin Yönetim ve Hükümet sistemleri alanında araştırılmaktadır (Lauth und Wagner, 2010: 33). Yönetim ve hükümet sistemleri adı altında farklı ülkelerin benzer yönetim ve hükümet sistemleri karşılaştırılabileceği gibi benzer olmayan örneğin parlamenter ve başkanlık sistemine sahip ülkelerin kıyaslaması da yapılabilir. Burada önemli olan karşılaştırılacak ülkelerin yönetim ve hükümet sistemlerinin karşılaştırmaya uygunluğunun tespit edilebilmesidir.

Yönetim ve hükümet sistemleri üzerine Arend Lijphart'ın çoğunlukçu (Westminister) ve oydaşmacı model olarak ülkeleri sınıflandırarak karşılaştırdığı "Demokrasiler: Yirmibir Ülkede Çoğunlukçu ve Oydaşmacı Yönetim Örüntüleri" adlı eseri (Lijphart, 1996: 9) oldukça önemlidir. Bunun dışında Arend Lijphart'ın (1999) "Demokrasi Motifleri. Otuz Altı Ülkede Yönetim Biçimleri ve Performansları" adlı yönetim ve hükümet sistemleri ile ilgili ikinci eserinde ülke sayıları otuzaltı'ya çıkararak ülkeleri karşılaştırmaktadır (Lijphart, 2006: 8). Bu alanda Josep M. Colomer'in (2002) editörlü kitabı olan "Political Institutions in Europe" adlı eserinde on beş demokratik Avrupa ülkesi açıklanmakta, analiz edilmekte ve kısmen karşılaştırılmaktadır. Seçim kuralları, siyasi partiler, seçimler, parlamentolar, ulusal-, bölgesel-, yerel yönetimler ve devlet kurumları ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler araştırmanın ilgilendiği belli başlı konulardır (Colomer, 2002: 2).

Jon Elster, Claus Offe ve Ulrich Klaus Preuss'un (1998) "Institutional Design in Post-Communist Societies" adlı eseri de bu alandaki önemli bir kaynaktır. Bu eserde Orta Doğu Avrupa'da ortaya çıkan yeni bir sosyo-politik ve ekonomik düzenin önemli sonuçlarına değinilmektedir. Ayrıca kitapta Orta Doğu Avrupa ülkelerindeki dönüşüm süreci (transformation process) hakkında da detaylı bilgiler verilmektedir (Elster, Offe, Preuss 1998: ix). Yine bu konuda Juan Linz "Totaliter ve Otoriter Rejimler" kitabında totaliter ve otoriter rejimlerin tahlilini sunarak yönetim ve hükümet sistemleri alanına katkı sağlamaktadır. Totaliter-otoriter siyasal sistemler üzerinde teorik ve ampirik araştırmalara konu edinilerek bu ayrıma getirilen eleştirilere değinilmektedir. Bu bağlamda kitap da totaliter ve otoriter rejim tiplerinin alanı açıklanarak bunların ne olup ne olmadıkları üzerinde durulmaktadır (Linz, 2012: 19).

Ayrıca Robert A. Dahl'ın (1971) "Poliarşi" adlı eseri ile Giovanni Sartori'nin (1997) "Comparative Constitutional Engineering"; Manfred G. Schmidt'in (2008) "Demokratiethorien. Eine Einführung" (Demokrasi Kuramlarına Giriş) ve George Tsebelis'in (2002) "Veto-Players. How Political Institutions Work" gibi eserler de yönetim ve hükümet sistemleri alanındaki temel başvuru kaynaklarıdır (Lauth und Wagner, 2010: 33).

Siyasi Partiler ve Parti Sistemleri

Karşılaştırmalı Siyaset biliminin diğer önemli bir araştırma alanı ise siyasi partiler ve parti sistemleridir. Siyasi partiler vatandaş ile merkezi siyasi karar sistemi arasında özellikle parlamento ve hükümet arasında bağlantı kuran önemli bir araçtır. Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi açısından siyasi partiler kendi aralarında veya farklı siyasal sistemler arasında mukayese edilebilirler. Karşılaştırmalı araştırmalarda genellikle sadece tek tek partiler ya da parti tipleri değil aksine toptan parti sistemlerinin kıyaslanma durumu söz konusu olmaktadır (Bernauer vd., 2013: 328). Araştırma alanı olarak siyasi partiler ve parti sistemleri bağlamında farklı siyasal sistemlerde, parti tipolojilerinde ve siyasal sistem sınıflandırmalarında siyasi partilerin oluşumuna, işlevlerine ve önemine ilişkin konular hakkında bilgiler verilmektedir (Lauth und Wagner, 2010: 33).

Siyasi partiler ve parti sistemleri hakkında literatüre önemli katkılar sağlayan önemli eserlerin başında Joachim Betz, Gero Erdmann ve Patrick Köllner'in (2004) editörlü kitabı olan "Die gesellschaftlichen Verankerungen politischer Parteien. Formale und informelle Dimensionen im internationalen Vergleich" (Siyasi Partilerin Toplumsal Bağlantıları. Resmi ve Resmi olmayan Boyutların Uluslararası Karşılaştırması) adlı eseri gelmektedir. Bu eserde gelişmekte olan ülkeler ile geçiş ülkelerindeki siyasi partilerin toplumsal bağlantıları üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda bu ülkelerde siyasi partilerin toplumsal bağlantılarında, seçmenlerin parti

kimliklerinde ve partilere üye sayılarındaki azalışlara bu eserde değinilmektedir (Amazon, 2004). Birden fazla siyasal partinin bulunduğu toplumlarda siyasal partiler, sosyal bölünmeleri ve çatışmaları yansıtmaktadır. Bu anlamda, bir ülkedeki siyasi parti sayısı ile sosyal bölünmeler arasında yakın ilişki bulunmaktadır (Özbudun, 1974: 14).

David Broughton ve Mark Donovan'ın (1999) yılındaki editörlü "The Changing Party Systems in Western Europe" adlı eseri de batı Avrupa'daki on bir ülkenin 1945 yılından itibaren parti sistemlerinde meydana gelen değişimi analiz etmektedir. Bu bağlamda dört büyük batı Avrupa ülkeleri olan İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya'nın parti sistemleri ile birlikte Portekiz, İspanya, İrlanda, İsveç, Avusturya, Belçika ve Hollanda gibi diğer Avrupa ülkelerinin parti sistemleri de araştırmada incelenmektedir (Broughton, Donovan, 1999: 2).

Siyasi partiler ve parti sistemleri üzerine yapılan diğer önemli bazı eserler Ian Budge ve Hans Keman'ın (1993) "Parties and Democracy: Coalition Formation and Government Functioning in Twenty States" adlı eseri; Ulrich Eith ve Gerd Mielke'nin (2001) editörlü kitabı olan "Gesellschaftliche Konflikte und Parteiensysteme" (Toplumsal Çatışmalar ve Parti Sistemleri), Herbert Kitschelt ve Zdenka Mansfeldova'nın (1999) "Post-Communist Party Systems. Competition, Participation, and Inter-Party Cooperation", Peter Mair, Wolfgang C. Müller ve Fritz Plasser (1999) "Parteien auf komplexen Wählermärkten. Reaktionsstrategien politischer Parteien in Westeuropa" (Karmaşık Seçmen Piyasalarında Partiler. Batı Avrupa'da Siyasi Partilerin Reaksiyon Stratejileri) ve Oskar Niedermayer, Richard Stöss ve Melanie Haas'ın (2006) editörlü kitabı olan "Parteiensysteme Westeuropas" (Batı Avrupa'da Parti Sistemleri) adlı eserler siyasi partiler ve parti sistemleri alanında yazılan başlıca temel kaynaklardır (Lauth und Wagner, 2010: 33). Bu eserlerin dışında bu alanda yazılan başka birçok eser bulunmaktadır.

Dernekler ve Çıkar Grupları

İşlevsel demokratik siyasal sistemler için çıkar gruplarının oluşumu, fonksiyonu ve önemi; devlet ve dernekler arasında arabuluculuk, çıkar gruplarının etkisi ve istediğini yaptırma yeteneği gibi konular Karşılaştırmalı Siyaset Biliminde Dernekler ve Çıkar grupları adı altında incelenmektedir (Lauth und Wagner, 2010: 33).

Clive S. Thomas' e göre (2004: 3-4) çıkar grubu, "kendi lehine kamu politikalarını etkilemeye çalışan bir ya da daha fazla ortak kaygıyı paylaşan bireylerin ya da örgütlerin ya da bir kamu ya da özel kurumların birlikteliği" olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama geçmişte ve şimdiki üç dünyadaki siyasal sistemlerde faaliyet gösteren üç büyük çıkar grubundan söz etmektedir. Birinci kategori, bireylerden oluşan doktor, silah sahipleri, çiftçiler, öğrenciler vb. gibi geleneksel üyelik grubunu referans alan kategoridir. İkinci çıkar grupları kategorisi genellikle örgütsel çıkarlar olarak adlandırılmakta ve bireylerden değil örgütlerden meydana gelmektedir. Bunlar kar amacı güden ve ya gütmeyen kuruluşları temsil eden özel veya kamu kuruluşları olabilirler. Üçüncü kategoride ise, hiçbir suretle gerçek gruplar değil kurumsal çıkarların ön plandadır.

Ulrich von Alemann ve Bernhard Wessels'in (1997) "Verbände in vergleichender Perspektive. Beiträge zu einem vernachlässigten Feld" (Karşılaştırmalı Perspektifile Dernekler. İhmal edilen bir Alan için Katkılar); Colin Crouch, ve Franz Traxler'in (1995) editörlü kitabı "Organized Industrial Relations in Europe. What Future?"; Peter Lösche (2007) "Verbände und Lobbyismus in Deutschland" (Almanya'da Dernekler ve Lobcılık); Wolfgang Merkel ve Eberhard Sandschneider'in (1999) editörlü kitabı "Systemwechsel 4. Die Rolle von Verbänden im Transformationsprozess" (Sistem Değişimi 4. Dönüşüm Sürecinde Derneklerin Rolü); Philip Norton'un (1998) editörlü eseri "Parliaments and Pressure Groups in Western Europe"; Mancur Olson (2004) "Die Logik des kollektiven Handelns. Kollektivgüter und die Theorie der Gruppen" (Kollektif Faaliyetlerin Mantığı. Kollektif Mallar ve Gruplar Teorisi); Werner Reutter ve Peter Rütters'in (2001) "Verbände und Verbandssysteme in Westeuropa" (Batı Avrupa'da Dernekler ve Dernek Sistemleri) (Lauth und Wagner, 2010: 33).

Seçimler ve Seçim Sistemleri

Farklı seçim sistemlerinin avantajları ve dezavantajları, seçme ve seçilme hakkının karar verme süreci, parti sistemi ve parti rekabeti üzerindeki etkileri gibi konular seçimler ve seçim sistemleri başlığı altında incelenmektedir (Lauth und Wagner, 2010: 34). Seçim olayı genel olarak, yönetilenlerin yönetenleri belirlemesini sağlayan bir işlemler, araçlar ve hukuki eylemler bütünüdür (Cotteret, Emeri, 1991: 10). Seçim tarzlarının getirdiği sorunlar ile ilgili bugün hala birçok siyaset bilimci analizler yapmaktadırlar. Seçim tarzlarını belirleyen seçim yasalarının tarafsız olmadığı ve yasaların öncelikle, sandalyelerini korumaya çalışan seçimle gelen kesimi ilgilendirdiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Seçim yasalarının ne kadar demokratik oldukları da ayrıca araştırılması gereken önemli bir alandır. Bunun dışında değişik seçim tarzlarının (çoğunluk ve nispi temsil sistemi) da kendi içinde birçok avantajı ve dezavantajı bulunmaktadır (Cotteret, Emeri, 1991: 38-39). Her seçim sistemi he ülkenin yapısına uygun olmayabilir. Ülkelerin etnik yapısının homojen olup olmamasına göre ülkelerin uygulayacakları seçim sistemlerinde değişiklikler söz konusu olabilir.

Seçimler ve Seçim sistemleri üzerine yazılan eserlerin başlıca önemlileri şunlardır: Jürgen W. Falter ve Harald Schoen'un (2005) "Handbuch Wahlforschung" (Seçim Araştırmaları El Kitabı); Lawrence Leduc, Richard G. Niemi ve Pippa Norris'in (1996) editörlü kitabı "Comparing Democracies: Elections and Voting in Global Perspective"; Lawrence Leduc, Richard G. Niemi ve Pippa Norris'in (2003) editörlüğünde "Comparing Democracies 2. New Challenges in the Study of Elections and Voting"; Arend Lijphart'ın (1995) "Electoral Systems and Party Systems"; Dieter Nohlen'in (2007) "Wahlrecht und Parteiensystem" (Seçme-Seçilme Hakkı ve Parti Sistemi); Dieter Nohlen ve Mirjana Kasapovic'in (1996) "Wahlssysteme und

Systemwechsel in Osteuropa" (Doğu Avrupa'da Seçim Sistemleri ve Sistem Değişimi); Dieter Nohlen, Bernhard Thibaut ve Michael Krennerich'in (1999) editörlü kitabı "Elections in Africa"; Jacques Thomassen'in (2005) editörlü kitabı "The European Voter. A Comparative Study of Modern Democracies" (Lauth und Wagner, 2010: 34).

Siyasi Kültür ve Değer Değişimi

Halkın çeşitli siyasal sistem örnekleri karşısındaki tutumu; siyaset üzerine bilgi sahibi olma, siyasal sistemlerin performansının değerlendirilmesi, kendi rolünün ve siyasal katılım imkânlarının tahmin edilmesi; siyasi kültür türleri; siyasi kültürdeki değişimler ve siyaset ve toplum üzerindeki etkileri gibi konular siyasi kültür ve değer değişimi kapsamında ele alınmaktadır (Lauth und Wagner, 2010: 34). "Her toplum, siyasi alanda kendini ifade ederken, ister istemez, siyasi kültür sözcükleriyle anlatılan bir dili, bir değerler kümesini harekete geçirmektedir. Bu dili veya değerler kümesini tanımak, geniş ölçüde, o toplumun siyasi kurumlarının işleyişini açıklamak anlamına gelmektedir" (Oktay, 2007: 214). Kısacası bir ülkenin siyasi kültürü ve değerleri ile o ülkenin siyasi kurumlarının arasında yakın bir ilişki vardır. Siyasi kültür ve değerler ne kadar demokratikse siyasi kurumlar ve işleyişleri de o derece demokratik olacaktır.

Bu alanda yapılan birçok ünlü çalışma bulunmaktadır. Bunların başında kültür kavramını belirleyici bir değişken olarak ele alıp inceleyen Gabriel A. Almond ve Sidney Verba'nın editörlüğündeki (1980) "The Civic Culture. An Analytic Study" adlı çalışmadır. Almond ve Verba'nın pozitivist sosyolojinin etkili olduğu yıllarda yürüttüğü bu çalışma, beş ayrı ülkede (ABD, Birleşik Krallık, Batı Almanya, İtalya ve Meksika) demokrasiyle siyasi tavırlar arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı yöntemle tahlil etmekte e kültürün önemini vurgulamaktadır (Oktay, 2007: 215-216; Sarıbay, Öğün, 1998: 79). Almond ve Verba "bir politik kültür çalışması yapmanın gereğini, politik sistemi inşa eden farklı bireylerin tavır ve motivasyonlarıyla, politik sistemin niteliği ve performansı arasındaki ilişkiyi çözümleme isteği olarak ortaya koymuşlardır" (Sarıbay, Öğün, 1998: 81).

Siyasi kültür ve değer değişimi konusunda yapılan diğer önemli eserlerin başlıcaları ise şunlardır: Dieter Fuchs, Edeltraud Roller ve Bernhard Wessels'in (2002) "Bürger und Demokratie in Ost und West. Studien zur politischen Kultur und zum politischen Prozess" (Doğu ve Batı'da Yurttaşlık ve Demokrasi. Siyasi Kültür ve siyasal süreç araştırmaları); Ronald Inglehart'ın (1989) "Kultureller Umbruch: Wertewandel in der westlichen Welt" (Kültürel Değişim: Batı Dünyasında Değer Değişimi); Ronald Inglehart'ın (1998) "Modernisierung und Postmodernisierung. Kultureller, wirtschaftlicher und politischer Wandel in 43 Gesellschaften" (Modernleşme ve Postmodernleşme. 43 toplumda Kültürel, ekonomik ve siyasal değişim); Max Kaase ve Kenneth Newton'un (1998) "Beliefs in Government"; Norbert Kersting ve Lasse Cronqvist'in (2005) "Democratization and Political Culture in Comparative Perspective"; Hans-Dieter Klingemann ve Dieter Fuchs'un (1998) "Citizens and the State"; Detlef Pollack vd. (2003) "Political Culture in Post-Communist Europe. Attitudes in New Democracies"; Richard Rose, William Mishler ve Christian

Haerpfer'in (1998) "Democracy and its Alternatives. Understanding Post-Communist Societies"; Jan W. van Deth vd. (2007) "Citizenship and Involvement in European Democracies. A Comparative Analysis"; Jan W. van Deth ve Elinor Scarbrough'un (1998) editörlü kitabı "The Impact of Values"; Christian Welzel'in (2001) "Fluchtpunkt Humanentwicklung" (İnsani Gelişimin Kaçış Noktası) (Lauth und Wagner, 2010: 34).

Sistem Değişimi ve Dönüşümü

Otokratik yönetim sistemlerinin çöküş nedenleri; demokrasiye farklı geçişler; dönüşüm sürecinin aktörleri; genç demokrasilerin konsolidasyon fırsatlarını etkileyen faktörler; demokrasi gelişiminin durumu; demokratik gerilemenin nedenleri sistem değişimi ve dönüşümü ile yakından ilişkili durumlardır (Lauth und Wagner, 2010: 34).

Sistem değişimi ve dönüşümü konusunda yapılan başlıca çalışmalar: Larry Diamond'un (1999) "Developing Democracy. Toward Consolidation"; Samuel P. Huntington'un (1991) "The Third Wave. Democratization in the Late Twentieth Century"; André Kaiser ve Thomas Zittel'in (2004) editörlü kitabı olan "Demokratiethorie und Demokratieentwicklung" (Demokrasi Teorileri ve Demokratik Gelişim); Juan Linz ve Alfred Stepan'ın (1996) "Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe"; Wolfgang Merkel'in (2010) "Systemtransformation" (Sistem Dönüşümü); Guillermo O'Donnell, Philippe C. Schmitter ve Laurence Whitehead'in (1986) "Transitions from Authoritarian Rule. Prospects for Democracy"; Adam Przeworski'nin (1991) "Democracy and the Market. Political and Economic Reforms in Eastern Europe and Latin America" (Lauth und Wagner, 2010: 34).

Demokrasi Ölçümü

Demokrasi modelleri ve bunların operasyonelasyonu; demokrasi kalitesinin ampirik ölçümü; siyasal sistemlerin sınıflandırılması (rejim tipleri ve alt tipler) (Lauth und Wagner, 2010: 35). Ülkelerin demokrasi seviyelerinin ölçülmesinde demokrasi indeksleri oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Freedom House, Democracy Index, Democracy Ranking ve Bertelsmann Transformations Index (BTI) gibi indeksler demokrasi ölçümünde etkili olan başlıca indekslerdir (Campbell, Barth, 2009: 210).

Bu alanda yapılan çalışmalardan David Beetham'ın (1994) editörlü kitabı olan "Defining and Measuring Democracy" ile David Beetham ve Stuart Weir'in (1999) "Political Power and Democratic Control in Britain" ortak ürünü olan kitabıdır. Freedom House'un yıllık yayınladığı "Freedom in the World. The Annual Survey of Political Rights & Civil Liberties"; Axel Inkeles'in (1991) editörlü kitabı olan "On Measuring Democracy"; Keith Jagers ve Ted Robert Gurr'un (1995: 469-482) Journal of Peace Research'deki makalesi "Transitions to Democracy: Tracking the Third Wave with Polity III Indicators of Democracy and Autocracy"; Hans-Joachim Lauth'un (2004) "Demokratie und Demokratieemessung" (Demokrasi ve Demokrasi Ölçümü);

Hans-Joachim Lauth, Gert Pickel ve Christian Welzel'in (2000) editörlü kitabı olan "Demokratiemessung. Konzepte und Befunde im internationalen Vergleich" (Demokrasi Ölçümü. Uluslararası Karşılaştırmada Kavramlar ve Bulgular); Tutu Vanhanen'in (1997) "Prospects of Democracy. A Study of 172 Countries" (Lauth und Wagner, 2010: 35).

Kısacası demokrasi ölçümünde niceliksel analizler oldukça önemlidir. Vanhanen'in, Freedom House'un ve Polity gibi indekslerin demokrasi ölçüm işlemlerinde farklı değişkenler temel alınarak kantitatif araştırmalar yapılmaktadır. Bu bağlamda da demokrasi ölçümü değişkenlerinin belirlenmesinde en fazla destek alınan yaklaşımda Robert Dahl'ın Poliarşi'sidir (Lauth, Kauff, 2012: 8-9).

Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları

Cinsiyet farklılıkları bağlamında siyasal katılım imkânları ve siyasi düzenlemeler ile siyasette yer alan kurumların cinsiyet farklılıklarındaki rolü gibi konular ele alınmaktadır (Lauth und Wagner, 2010: 35).

Bu alanda gerçekleştirilen başlıca çalışmalar ise şunlardır: Ute Behning ve Birgit Sauer'in (2005) editörlü kitabı olan "Was bewirkt Gender Mainstreaming? Evaluierung durch Policy-Analysen"; Susan Gal ve Gail Kligman'ın (2000) "The Politics of Gender after Socialism"; Marianne Githens, Pippa Norris ve Joni Lovenduski'nin (1994) editörlü kitabı olan "Different Roles, Different Voices: Women and Politics in the United States and Europe"; Melissa Haussman ve Birgit Sauer'in (2007) editörlü kitabı "Gendering the State in the Age of Globalization"; Beate Hoecker'in (1995) "Politische Partizipation von Frauen" (Kadınların Siyasal Katılımı); Ulrike Liebert ve Nancy Hirschmann'ın (1999) editörlü kitabı "Revisioning the Welfare State: Comparative Gender Perspectives on the US and Europe"; Caroline O. N. Moser'in (1998) "Gender Planning and Development. Theory, Practice, and Training"; Barbara J. Nelson ve Najma Chowdhury'nin (1994) "Woman and Politics Worldwide"; Diane Sainsbury'nin (1996) "Gender, Equality and Welfare States" (Lauth und Wagner, 2010: 35).

Karşılaştırmalı Siyaset Biliminde yukarıda değinilen sekiz araştırma alanının dışında farklı birtakım kıyaslamalarda yapılabilir. Örneğin siyasi ideolojiler ve teorilerde karşılaştırılabilir. İtalya faşizmi ile Almanya Nasyonal Sosyalizmi arasındaki farklılık ve benzerliklerinin karşılaştırılması söz konusu olabilmektedir (Bellers und Kipke, 2006: 163). Bunun gibi siyaset teorisyenlerinin belli bir konu hakkındaki düşüncelerindeki farklılıklar veya benzerliklere değinilerek konular farklı perspektiflerden değerlendirilebilir.

3. SONUÇ

Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi ülkelerin dünyadaki diğer siyasal sistemler içinde kendi konumlarını daha iyi kavrayabilmelerine yardımcı olmaktadır. Genel olarak ülkeler değerlendirirken yönetim ve hükümet sistemleri, siyasi partiler ve parti sistemleri, dernekler ve çıkar grupları, seçimler ve seçim sistemleri, siyasi kültür ve değer değişimi, sistem değişimi ve dönüşümü, demokrasi ölçümü ve toplumsal

cinsiyet araştırmaları gibi birçok araştırma alanlarındaki konuları dikkate alınmalıdır. Ülkelerin bu alanlardaki seviyeleri çeşitlilik göstermektedir. Bazı ülkelerin konumu demokratik olarak düşük seviyedeysen bazılarının daha yüksek olabilmektedir.

Siyaset Biliminin bir alt disiplini olan Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi alanında yapılan bu makale alandaki önemli eserlerin bibliyografyasını düzenli bir şekilde sunarak literatüre katkı sağlamaktadır. Siyaset Bilimi alanındaki bu eksikliği Mart 2009 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisinde yayınlanan “Siyaset Bilimine İlişkin Seçme Eserler Bibliyografyası” adlı makale gidermektedir. Ancak Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi alanında Türkiye’de yapılan çalışmaların yetersizliği bu alanda yabancı ülkelerde ne tür çalışmalar yapıldığının Türkçe literatüre kazandırılmasını gerekli hale getirmiştir. Makale ile bu eksiklik giderilmeye çalışılmıştır. Ülkelerin kendi dışındaki ülkelerde nelerin cereyan ettiğinin farkına varabilmesi, kendilerinin karşılaştıkları ya da karşılaşacakları problemlere karşı dış ülkelerin ne tür çözüm yolları geliştirdiklerinin saptanabilmesi, ülkelerin dünya üzerindeki kendi siyasal konumlarını tespit edebilmelerinde Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi önemli bir araçtır. Bu alandaki göze çarpan önemli bir tespit yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun gelişmişlik seviyesi yüksek ülkelerde gerekleşimiş olmasıdır. İ siyasetlerinde büyük problemler ile karşılaşmayan ülkelerin dışa açılarak kendilerine bilgi sağlayacak bir bilim dalından faydalanmaları doğaldır. Fakat gelişmişlik seviyesi düşük ülkeler kendi iç dinamiklerinde kaynaklı sorunlara fazla mesai harcıyor olmaları, dış ülkelere yönelik bir takım çalışmalar yapmalarını güçleştirmektedir.

Türkiye açısından Karşılaştırmalı Siyaset Bilimi alanında önemli oranda bilimsel araştırma eksiklikleri bulunmaktadır. Çalışmada değinilen ve alanında oldukça önemli birçok eser henüz Türkçe literatüre kazandırılmamıştır. Bunun gibi makalede adı geçmeyen fakat bu alana önemli katkılar sunan diğer eserlerinde evirilerinin yapılarak literatüre kazandırılması önem arz etmektedir. Çünkü farklı ülkelerin siyasal yapısı hakkında bilgilerin mevcut olduğu bu tür eserler ile dünyadaki her ülke hakkında detaylı bilgi sahibi olunabilir. O ülkeleri iyi tanımak demek onlarla iyi ilişkiler kurmak demektir. Bundan dolayı Türkiye’nin küresel bir aktör olarak hareket edebilmesi için farklı siyasal sistemlerin belirleyici özelliklerinin iyi analiz edilerek o ülkeler ile daha iyi ilişkiler kurulabilir. Bunun neticesinde de uluslararası diplomaside önemli başarılar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

AMAZON (2004), “Die gesellschaftliche Verankerung politischer Parteien: Formale und informelle Dimensionen im internationalen Vergleich”,

- http://www.amazon.de/gesellschaftliche-Verankerung-politischer-Parteieninternationalen/dp/3531144383#_ (05.04. 2013).
- ANDERSEN, Uwe und WICHARD, Woyke (2003), "Politisches System", <http://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/handwoerterbuch-politisches-system/40364/politische-s-system?p=all> (13.02.2013).
- AYKAÇ, B., DURGUN, Ş. (2012), *Çağdaş Siyasal Sistemler*, Ankara, Binyıl Yayınevi.
- BARE, Iren Omo (1999), "Introduction: The Study of Comparative Politics", <http://home.millsaps.edu/omobai/LEC-A130.HTM>, (04.02.2013).
- BELLERS J., KIPKE, R. (2006), *Einführung in die Politikwissenschaft*, München, Oldenburg Verlag.
- BERNAUER, T., JAHN, D., KUHN, P., WALTER, S. (2013), *Einführung in die Politikwissenschaft*, Baden-Baden, Nomos Verlag.
- BÖHRET, C. J. ve W. KRONENWETT, E. (1998), *Innenpolitik und politische Theorie*, Opladen.
- BROUGHTON, David and DONOVAN, Mark (1999), "Introduction and Guide to Key Sources and Texts", Broughton, Donovan (eds.), *The Changing Party Systems in Western Europe*, London, Pinter, pp.1-8.
- CAMPBELL, D. F. J., BARTH, T. D. (2009), "Wie können Demokratie und Demokratiequalität gemessen werden? Modelle, Demokratie-Indices und Länderbeispiele im globalen Vergleich", *SWS-Rundschau*, 49 (2): 209-233.
- COLOMER, J. M. (2002), "Introduction", Josep M. Colomer (eds.), *Political Institutions in Europe*, London and New York: Routledge, pp. 1-17.
- COTTERET, J.-M., EMERİ, C. (1991), *Seçim Sistemleri* (çev. Ahmet Kotil), İstanbul, İletişim Yayınları.
- ELSTER, J., OFFE, C., PREUSS, U. K. (1998), *Institutional Design in Post communist Societies: Rebuilding the Ship at Sea*, Cambridge University Press.
- EROĞUL, Cem (1981), "Siyasal Düzenlerin Sınıflandırılmasına İlişkin Birkaç Tarihsel Örnek ve Tartışma", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Komisyonu (ed.), *Prof. Dr. Ahmet Şükrü Esmer'e Armağan*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- EROĞUL, Cem (2010), *Çağdaş Devlet Düzenleri*, Ankara, İmaj Yayınevi.
- GÜRBÜZ, Yaşar (1980), *Siyasal Sistemler*, İstanbul, May Yayınları.
- HEYWOOD, Andreas (2011), *Siyaset* (2. Bölümü Çeviren Bekir Berat Özipek), Ankara, Adres Yayınları.

- KALAYCIOĞLU, Ersin (2011), "Karşılaştırmalı Siyaset" Ersin Kalaycıoğlu, Deniz Kağnicioğlu (eds.), *Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler*, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, s. 2-32.
- KESSELMAN, M., KRIEGER, J., JOSEPH, W. A. (2009), "Introducing Comparative Politics", in Kesselman, Krieger, Joseph (eds.), *Introduction to Comparative Politics Brief Edition*, Boston, New York: Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, pp. 1-39.
- LAUTH, Hans.-Joachim ve KAUFF, O. (2012), *Demokratiemessung: Der KID als aggregiertes Maß für die komparative Forschung. Empirische Befunde der Regimeentwicklung von 1996 bis 2010*, WAPS 2, Würzburger Arbeitspapier zur Politikwissenschaft und Sozialforschung, Würzburg.
- LAUTH, Hans.-Joachim ve WAGNER, Christoph (2010), "Gegenstand, grundlegende Kategorien und Forschungsfragen der Vergleichenden Regierungslehre" Hans-Joachim Lauth (Hrsg.), *Vergleichende Regierungslehre: Eine Einführung*, VS Verlag für Sozialwissenschaften, Wiesbaden, ss. 17-39.
- LAUTH, Hans.-Joachim ve WAGNER, Christoph (2012), "Vergleichende Politikwissenschaft: Analyse und Vergleich Politischer Systeme" in Hans-Joachim Lauth ve Christian Wagner (eds.), *Politikwissenschaft: Eine Einführung*, Ferdinand Schöningh Verlag, Paderborn, ss. 98-135.
- LİNZ, J. J. (2012), *Totaliter v Otoriter Rejimler* (çev. Ergun Özbudun), Ankara, Liberte Yayınları.
- LIJPHART, Arendt (1996), *Çağdaş Demokrasiler: Yirmi Bir Ülkede Çoğunlukçu ve Oydaşmacı Yönetim Örüntüleri* (çev. Ergun Özbudun ve Ersin Onulduran), Ankara, Yetkin Yayınları.
- LIJPHART, Arendt (2006), *Demokrasi Motifleri: Otuz Altı Ülkede Yönetim Biçimleri ve Performansları* (çev. Güneş Ayas ve Utku Umut Bulsun), İstanbul, Salyangoz Yayınları.
- MCCORMICK, J. (2010), *Comparative Politics in Transition*, Canada, Wadsworth.
- OKTAY, Cemil (2007), *Siyaset Bilimi İncelemeleri: Meşruiyet-Sınıflandırma-Kültür-Modernleşme*, İstanbul, Alfa Yayınları.
- ÖZBUDUN, ERGUN (1974), *Siyasal Partiler*, Ankara, Sosyal Bilimler Derneği Yayınları: G-4.
- PRITTWITZ, V. V. (2007), *Vergleichende Politikanalyse*, Stuttgart, Lucius-Lucius Verlagsgesellschaft.

-
- ROSKİN, Michael G. (2011), **Çağdaş Devlet Sistemleri, Siyaset, Coğrafya, Kültür**, Ankara, Adres Yayınları.
- ŞAYLAN, Gencay. (1981), *Çağdaş Siyasal Sistemler*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara, Sevinç Matbaası.
- THOMAS, C. S. (2004), Introduction: The Study of Interest Groups, Clive S. Thomas (eds.), *Research Guide to U.S. and International Interest Groups*, Westport, Praeger Publishers.
- TURAN, İlter (1986), *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, 3. Basım, İstanbul, Der Yayınları.
- TÜRK, Fahri (2011), Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar, Siyasetin Serüveni ve Metodolojisi, A. Baran Dural (eds.), *Siyaset Bilimi'nde Kuram, Yöntem, Güncel Yaklaşımlar*, İstanbul, Kriter Yayınları.